

Men eitt vælferðarsamfelag krevur støðuga eftirmeting og endurmenning. Vælferð má figgjast, og vit – og her meini eg við allar politiskar flokkar – kunnu ikki halda fram at síggja burtur frá hesum veruleika, tá ið vit smíða figgjarlóg. Síðani 1998 hava vit, í eykajáttanum og meirnýtslu, nýtt umleið 3. mia kr. meira enn ætlað.

Vælferðin kostar, men lat meg sláa fast, at vit fara undir ongum umstøðum at seta vælferðina til viks. Trivnaðurin hjá borgarunum er aðalmálið í politikkinum hjá samgonguni. Men vit vilja tryggja, at vit fáa mest møguligt burtur úr hvørjari skattakrónu.

Vit hava longu lagt til brots. Ein figgjarlig greining av heilsuverkinum varð latin úr hondum seinasta heyst, og farið er undir at kanna almannaøkíð. Í 2011 verður útbúgvingarøkíð kannað.

Sjútul er settur á at dygdarmenna sjúkrahúsverkið. Ein leiðsla er skipað fyri alt sjúkrahúsverkið, sum skal tryggja eina gagnligari nýtslu av samlaða tilfeinginum.

Fyri at tálma vøkstrinum í útreiðslum í sambandi við serviðgerð uttanlands eru tiltøk sett í verk, so at meira fæst burturúr. Arbeitt verður eisini við at fáa fleiri viðgerðir framdar í Føroyum.

Verktalanin við talgildu heilsuskipanini er komin væl áleiðis. Í ár verða væntandi sjúkrahúsverkið og kommunulæknarnir partur av skipanini, og tá ið skipanin verður liðug, verða Føroyar fyrsta land í heiminum við einari felags talgildari skrásetingarskipan fyri alt heilsuverkið. Skipanin gevur eina betri umsiting, betri tænastu til sjúklingin og tryggjar, at læknar og røktarfólk fáa beinleiðis og skjóta atgongd til sjúkrabækur.

Eitt uppskot um nýggja kommunulæknaskipan verður klárt í heyst. Grundleggjandi trupulleikar eru í skipanini, m.a. stóra trotið á kommunulæknum. Málið er m.a. at fremja bygnaðarbroytingar og at lata upp fyri, at onnur heilsustarvsfólk kunnu arbeiða á økinum.

Hildið verður fram at útbúgva kommunulæknar í Føroyum.

Nýggj almenn sjúkratrygging verður sett í verk, har allir borgarar verða javnsettir, bæði viðvíkjandi gjaldi og tænastrum. Ætlanin er, at nýggja skipanin skal fáa gildi frá ársbyrjan. Tó verður ein 2 ára skiftistíð, har inngjaldið fyrst verður kravt inn sum javnstór upphædd frá øllum vaksnum. Síðan verður tað lagt inn yvir skattin frá ársbyrjan 2012.

Ein krabbameinsætlan, ið skal slóða fyri betri viðgerð fyri okkara krabbameinssjúklingar, verður liðug í heyst.

Útbyggingarnar av Landsjúkrahúsinum halda fram, og fyrireikað verður at byggja nýggjan psykiatriskan depil og nútíðargera Klaksvíkar sjúkrahús.

At fremja heilsu og fyribyrgja sjúku, er ein grundleggjandi liður í einum góðum heilsuverki. Málið hjá landsstýrinum er at fremja ein fólkheilsupolitikk, sum miðar eftir at styrkja heilsustøðuna hjá føroyingum. Rørsluárið í ár er týðandi liður í hesum

arbeiði. Heilsukanningar fyri børn og ung verða styrktar. Allar gentur fáa nú tilboð um ókeypis koppseting fyri livmóðurhálsskrabba, tá ið tær hava fylt 14 ár. Ein serskipan er gjord, so gentur foddar í 1993 og 1994 eisini fáa hetta tilboð.

Harra formaður
Í okkara samfelagi skulu øll hava møguleikar at skapa sær eina gevandi tilveru. Eisini tey, ið ikki rópa hart og gera vart við síni kor.

Arbeiðið at smíða nýggja sosiallóggevur er byrjað, og ætlanin er, at allir teir politisku flokkarnir skulu vera við í hesum arbeiði. Endamálið við nýggjari sosiallóggevur er at tryggja, at borgarin – alt eftir tørvi – fær neyðugu hjálpin, og at tað verður greiðari, hvørji rættindi og skyldur borgarin hevur. Nýggja sosiallóggevan verður lögð fyri tingið á vári 2011.

Løgtingið hevur samtykt, at Føroyar skulu taka undir við at seta í gildi ST-sáttmálan um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek. Sáttmálin slóðar fyri, at fólk, ið bera brek, fáa somu rættindi sum aðrir borgarar.

Nýggja psykiatrílógin kemur í gildi 1. oktober. Við lógini verða rættindini hjá sálarsjúklingum styrkt. Viðgerðartilboðini verða dagförd, serstøk barna- og ungdomspsykiatri verður útbýgd, og eitt eldrapsykiatrisk toyml er skipað.

Samfelagið skal veita eina hjálpanði hond, so fólk við skerdum førleika fáa møguleika at gerast partur av arbeidsmarknaðinum. Í heyst verða skipanirnar við endurbúgving og vardum størvum endurskoðaðar.

Tørvur er á fleiri bútilboðum til fólk við skerdum førleika, og tí verður farið undir eina langtíðar iløguætlan. Nýggja lutaíbúðalógin, sum kemur í gildi í heyst, ger tað eisini møguligt at skipa vardar bústaðir til fólk við serligum tørvi sum serstøk lutaíbúðafeløg.

Fyrst í komandi ári verður nýtt sambýli tikið í nýtslu í Klaksvík. Í Vági fer nýtt heim til sinnisveik at standa klárt um eitt ár ella so, og í næstum verður farið undir at byggja sambýli fyri sinnisveik í Havn.

Ein landsfevnandi endurvenjingarskipan fyri fólk við førleikatarni verður sett á stovn. Fyrsta stigið er tikið við eini royndarverkætlan á Klaksvíkar sjúkrahúsi við venjingartilboðum til børn við ávisum førleikatarni, sum annars høvdu verið send av landinum.

Farið er undir at umskipa økið børn og ung. Umskipanin hevur tvey aðalmál. Vit skulu betur kunna veita børnum og familjum við serligum tørvi hjálp, og vit skulu samskipa økið, so starvsfólkaorkan og hólsumstøðurnar verða betri gagnnýtt.

Í heyst verður lagt fram uppskot um eitt barna- og ungdomsråd, sum fer at hava eitt vakið eyga við økinum. Ráðið byrjar sítt virksemi 1. januar 2010.

95 mió. kr eru settar av til at byggja ellis- og røktarheim. Longu nú kunnu vit staðfesta, at áhugin at byggja er stórur. Eg havi tí eina væl grundaða vón um, at landið, saman við kommununum, kemur væl áleiðis at nækta tørvin í hesum valskeiðinum.

Í heyst verður farið undir at evna til eina eldralóg. Lógin skal m.a. áseta, hvørji rættindi eldri borgarar hava, og hvørjar skyldur avvarðandi myndugleikar hava.

Tað almenna skal veita vælferðartænastur, men vit mugu ongantið gloyma okkara ábyrgd sum einstaklingar at vísa næsta-kærleika í verki. Tí gleðist eg um mongu einstaklingarnar og sjálvbodnu felagsskapirnar, ið gera eitt gott og lívsjáltandi arbeiði.

Harra formaður

Vit foreldur skulu kenna tað trygt at lata okkara børn vaksa upp í Føroyum. Vit skulu forða fyri, at hørð rúsevni koma inn í landið. Avleiðingarnar av, at ungfólk enda í rúsevnismissbrúki, kunnu verða sosialt samanbrot, har ungfólk ikki megna at fáa sær útbúgving, røkja eitt starv ella enda í kriminaliteti og sálarligum trupulleikum.

Kanning hevur staðfest, at Føroyar eru eitt av teimum londunum í heiminum, ið hevur lægsta kriminalitet, og tað gleðist eg um. Okkara avbjóðing er at varðveita hesa støðu.

Í summar er SSP-samstarvið endaliga skipað. SSP er tvørfak-

ligt samstarv millum myndugleikar og stovnar, ið arbeiða ella hava samband við børn og ung. Endamálið við samstarvinum er at skapa karmar og umstøður kring landið til tess at fremja felags atgerðir, sum fyribyrgja og minka um tey fyrbrigdi, ið elva til kriminalitet og skaðandi atburð millum okkara ungdom.

Harra formaður

Fólkavøkstur hevur verið í Føroyum seinastu árin. Tó hevur hesin vøkstur verið ójavnur. Meðan summir partar av landinum hava merkt fólkavøkstur, hava aðrir partar merkt fólkaflyting.

Landsstýrið fer at umskipa kommunala bygnaðin 1. januar 2011. Málið er at skipa sjei kommunalar eindir og leggja uppgávur út til kommunurnar fyri at økja um virksemd og styrkja fyrisitingina kring landið. Nevndin, sum arbeiðir við nýggjum kommunalum bygnaði, leggur fram uppskot 1. oktober.

Kommunala umskipanin er ein avgerandi liður í at skapa vøkstur. Fyritreytin fyri fólkavøkstri er arbeidsplass, og uppgáurnar hava við sær nýggj arbeidsplass, sum fara at geva ungum familjum betri møguleika at seta búgv um alt landið.

Skulu allar kommunur megna at røkja sínar uppgávur mótvegis borgarunum, er neyðugt við eini samhaldsfastari figgjarligari útjavningarskipan.

Tá ið øki verða latin kommunum at umsita, fer peningur frá landinum at fylgja við.

Harra formaður

Vitan er týðningarmiklasta tilfeingið í okkara tíð. Eitt tilfeingi, sum ikki kann uppfiskast ella brennast eins og olja.

Gransking, menning og nýskapan eru lykilin at menna bæði verandi og nýggjar vinnur. Tey eru fyritleyrt fyri búskaparligum vøkstri og at skapa nýggj arbeidsplass, sum kunnu draga fólk til landið.

Meðan vinnan og tað almenna í okkara grannalondum nýta umleið 3 prosent av teirra bruttotjóðarúrtøku til gransking og menning, nýta vit minni enn eitt prosent. Verandi játtanir gera ov litlan mun, og karmarnir eru

ikki nóg góðir.

Vísindaráðið er tí farið til verka, og ein nýggjur og miðvísur granskingarpolitikkur verður liðugur seinni í ár.

Neyðugt er at samskipa alla gransking í Føroyum, so sum mest fæst burturúr. Tað sigur seg sjálvt, at vit føroyingar ikki kunnu vera fremstir á øllum granskingarøkjum, og tí skulu kjarnuøki raðfestast.

Umsitingin av stuðulsjáttanum skal styrkjast fyri at tryggja, at øll, sum hava hugskot til verkætlanir, kunnu fáa vegleiðing og søkja stuðul á sama stað. Í lótni verður arbeitt við at fáa figging til vega úr viðkomandi almennum grunnum.

Fyri at styrkja um íverksetanina, er ætlanin at gera eina meira samhangandi skipan, sum fevnir um ráðgeving og figgingarmøguleikar.

Útbúgvingar- og granskingarumhvørvið skal knýst saman í størri eindir. Fróðskaparsetrið skal vera miðdepil fyri hægri útbúgving og gransking og savnast í eina lestrar- og granskarapark.

1. januar 2010 fáa Føroyar atlimaskap í stóra granskingarsamstarvinum hjá ES, nevnt FP7. FP7 hevur ein grunn við 380 mia. kr., og úr honum kunnu føroyskir granskarar á jøvnum fœti við granskarar úr ES-limalondunum søkja um stuðul.

Skapandi førleikar eru eginleikar, ið vit skulu hjúkla um og nœra. Tí er neyðugt, at vit stimbra skapandi evnini hjá børnum okkara og tryggja, at hesi evni verða ment og raðfest hægri í útbúgvingarskipanini.

Harra formaður

Eitt aðalmál hjá samgonguni er, at so stórur partur sum gjørligt av okkara ungdomi fær eina góða útbúgving – annaðhvørt bókliga ella yrkisliga. Útbúgving er fyritleyrt fyri at klára seg í vitanarsamfelagnum og í altjóða kapping.

Innlæringin byrjar longu áðrenn skúlaaldur. Miðað verður eftir at orða stevnumið fyri dagstovnaøkíð fyri at tryggja, at skiftið frá dagstovni til skúla verður so gott sum møguligt, og

Framhald á næstu síðu

